KOKTEILIDE KOKTEIL: Nagu ikka, pakub kirjandusfestival HeadRead ka selle maikuu lõpul mõjuvat hulka väliskülalisi ning mitmekesist eesti kava, sinna vahele sündmusi, kus maailmakirjandus ja eesti kirjandus omavahel põimuvad. **Jan Kaus** vaatab festari üle.

Nädalavahetus vahetu kirjandusega

Kui 2014. aasta festivalil paistis silma suure hulga nimekate briti ja ameerika kirjanike nagu **William Boydi, John Banville'i, Lionel Shriveri, Antony Beevori, A. S. Byatti** ja **John Burnside'i** osalus ja 2015. aastal võis märgata Skandinaavia ja Põhjamaade kirjanike tavapärasest suuremat esindatust, siis käesolev festival pakub kõige muu kõrval mitut põnevat vene(keelset) kirjanikku.

Matke mind põrandaliistu taha

Mihhail Šiškin on praegu üks tuntumaid vene keeles kirjutavaid prosaiste, kelle loomingut iseloomustab võime siduda omavahel moodsaid võtteid ja ajatuid teemasid. Minu meelest haakub Šiškini looming vene ilukirjandusliku proosa võimsa hoovusega, mis püüab kirjutada elu tegelikkusest suuremaks, ülendada reaalsust, selle iseloomu samas unustamata. Šiškini maailmas toimub reaalsuse ülendamine läheduseotsingute kaudu. Armastus, mis muud. Aga see armastus moodustab osakese suuremast vaimust, mis võib mõnikord isegi eirata meie füüsilise tegelikkuse paratamatusi.

Sootuks teistlaadi – kainema, teravama, sapisema – sissevaate armastusse pakub meie festivalil **Pavel Sanajev**, kelle autobiograafiline kultusteos, hiljuti eesti keeleski ilmunud "Matke mind põrandaliistu taha" kirjeldab sugestiivselt ühe psühhopaatilise lähedussuhte nüansse.

Lisaks nimekatele prosaistidele saab festivalil näha esinemas **Dmitri Vodennikovi** – meest, kes krooniti 2007. aastal Moskva polütehnikumi muuseumis luuletajate kuningaks. Ei, tegu pole naljaga, vaid traditsiooni taastamisega. 1918. aastal napsas kõnealuse tiitli **Vladimir Majakovski** eest **Igor Severjanin**. Vodennikovi tiitel, otsekohesed luuletused elust, armastusest ja üksindusest ning värvikas esinemislaad aitasid muidugi vallandada laiema poleemika. Väga põnev on näha, mida võtab ette 1999. aastal Riias asutatud lätivene luuletajate ja kunstnike kooslus Orbita. Rühmitus on tuntud meeldejäävate etteastetega, kus kasutatakse sõna võimendamiseks foto, maalikunsti, muusika ja graafilise disaini väljendusvahendeid.

Vene Armageddon

Viimasel ajal ei saa Venemaast rääkides üle ega ümber Ukrainast. Selle taustal on hea meel, et lisaks nimekatele vene autoritele saab festivalil kohtuda ka nimeka ukraina autoriga. **Andrei Kurkov** on vene keeles kirjutav ukraina prosaist ja publitsist, kelle kuulsaim teos "Võõra surm" on kättesaadav ka eesti lugejatele. Olen varem maininud, et kui eksisteerib selline asi nagu eksistentsialistlik huumor, siis sobiks Kurkov hästi sellise laadi esinduskujuks.

Romaan, mis räägib Kiievis elavast ja nekrolooge vorpivast ajakirjanikust, kes võtab enda juurde elama loomaaiast "vallandatud" pingviini, paelub nii oma huumori kui ka nukrameelsusega. Muide, Kurkov on kirjutanud ka päevakajalistel teemadel ning need, keda belletristikast enam huvitavad sotsiaalsed või poliitilised kirjatükid, võivad lisaks Kurkovile minna kuulama **Artemi Troitskit**, kelle värsket essee- ja artiklikogumikku "Vene Armageddon" aitab avada Eesti üks eredamaid eestivene mõtlejaid ja kirjanikke **Andrei Hvostov**. Kindlasti ei saa jätta kuulamata, mida räägib **Peter Pomerantsev**, Inglismaal vene emigrantide peres sündinud ajakirjanik ja teleprodutsent. Tema raamat "Tõde ei ole olemas ja kõik on võimalik. Seiklused tänapäeva Venemaal" kirjeldab värvikalt autori kogemusi Venemaa ajakirjanduses. Pomerantsevi nägemuses kangastub Venemaa ühiskond hiiglasliku maskeraadina, argieluks moondunud unenäona, kus eilsest absurdist saab täna tõsiasi. Olgu lisatud, et Pomerantseviga vestleb Kirjanike Maja musta laega saali laval Eesti Vabariigi president **Toomas Hendrik Ilves**.

FOTOD: RALDO BERMEJO

Saja rahva lood

Kuid loomulikult ei koosne festivali HeadRead väliskülaliste nimekiri ainult Venemaaga või vene keelega seotud autoritest. Kindlasti ei saa üle soome kirjandusest, mis maailmas tasapisi, aga järjekindlalt kanda kinnitab. Sel aastal näeb Tallinnas isikupäraseid naisi nagu edelasoome murdes kirjutav ja Soomes ülipopulaarne luuletaja **Heli Laaksonen**, eesti päritolu **Sofi Oksanen**, kelle Eesti lähiajalugu käsitlevad romaanid on ta siinmail muutnud tõeliselt oluliseks kirjanikuks ning **Katja Kettu**, kes on oma ühiskondlikult tundlikus loomingus samuti puudutanud eestlastele tähtsaid lähiajaloo sündmusi.

Ning ärgem unustagem meie endi suurepäraseid naisi: festivalil on võimalik kuulata, mida arvavad elust ja kirjandusest novellimeister **Mari Saat** ja igasuguste žanrite meister **Aino Pervik**. Kõikidest autoritest polegi ruumi kõneleda, võib ainult mainida, et geograafiliselt kaugeim külaline tuleb sel aastal Botswanast. Poetessi **T. J. Dema** etteasteid tasub kindlasti vaatama tulla, kuna ta eelistab kirjutamisele otsest elavat suhtlust publikuga. T. J. Dema on rõhutanud luule otsest kommunikatiivsust, poeetilise ütlemise võimet kutsuda kuulajates esile vahetut vastukaja, luule potentsiaali ulatuda inimesteni reaalajas kõlavate sõnade ja lugude kaudu.

Selge, et üks kirjandusfestival on ideaalne koht kirjasõna kommunikatiivsuse võimendamiseks ja levitamiseks. Kui heita kiire pilk eesti kavale, siis on näha, et ilukirjandusliku teksti vahetu esitus mängib selles üha olulisemat rolli. Kindlasti tasub tulla kuulama **Paul-Eerik Rummo** interpretatsiooni **T. S. Elioti** "Neljast kvartetist". Või vaadata, mida saadab korda siinsete luulelavade üks eredamaid tegijaid **Jaan Malin**, kelle kava "Hullunud Talsinki" sünnib koostöös Soome *spoken word*'i naishäältega. Või tulla vaatama, kes ristavad oma värsked sõnad seekordsel proosavõistulugemisel (eelmisel aastal võitis mäletatavasti **Kai Aareleid**). Või jälgida, mida kujutavad endast Vene Teatris **Jelena Skulskaja** eestvõttel sündinud ilukirjanduslikud kavad. Või uudistada **Indrek Koffi** värsket etendust "Saja rahva lood". Või tulla lihtsalt terveks nädalavahetuseks festivalile. ✖

2016. aasta kava kohta vaata lähemalt aadressidelt **headread.ee, facebook.com/headread ja #headread2016.**